Eduskunnan talousvaliokunta

Asiantuntijalausunto asiassa U 58/2023 vp

U 58/2023 vp - Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi euroseteleiden ja -metallirahojen laillisen maksuvälineen asemasta (käteisasetus)

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajavirastolta (KKV) asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi euroseteleiden ja -metallirahojen laillisen maksuvälineen asemasta (käteisasetus). KKV esittää lausuntonaan seuraavaa:

KKV tukee lähtökohtaisesti toimia, joilla käteisen saatavuus ja käytettävyys turvataan lainsäädännössä. Kuluttajakyselyiden perusteella käteisen käytölle on edelleen laajalti tarvetta tietyissä maksamistilanteissa ja osalle kuluttajista käteinen on yhä pääasiallinen tai jopa ainoa mahdollinen maksamisen muoto. Käteisen saatavuuden ja käytettävyyden turvaaminen parantaa erityisesti niiden kuluttajien asemaa, joille sähköisten maksutapojen käyttö tai oman talouden hallinta asettavat haasteita. Käteisen hyväksyttävyyden turvaaminen edesauttaa erityisesti lasten, vammaisten ja vanhusten toimintaedellytyksiä yhteiskunnassa. Käteisen saatavuuden turvaaminen lisää edellä mainittujen erityisryhmien lisäksi myös haja-asutusseuduilla asuvien mahdollisuuksia käyttää käteistä ja poistaa asuinpaikkaan perustuvaa eriarvoisuutta.

Käteispalveluiden saatavuudessa on Finanssivalvonnan ja Suomen Pankin toteuttamien selvitysten perusteella tapahtunut viime vuosina supistumista ja alueelliset erot ovat huomattavia. U-kirjelmässä esitetty vaikutusarviointi antaa kuitenkin jossain määrin harhaanjohtavan kuvan käteisen saatavuuden kansallisesta nykytilanteesta. Suomen Pankin kuluttajakyselyssä n. 90 % vastaajista on viime vuosina ollut tyytyväisiä käteispalveluiden saatavuuteen, kun vaikutusarvioinnissa esiin nostetussa otakantaa-kyselyssä tyytymättömien osuus on ollut yli 80 %. Avoin nettikysely ei kuitenkaan anna luotettavaa kuvaa ilmiön yleisyydestä, toisin kuin edustavalla otoksella tehty Suomen Pankin mielipidetiedustelu. KKV katsoo, että valiokunnan tulisi kannanmuodostuksessaan huomioida muitakin tietoja käteisen saatavuuden nykytilasta kuin U-kirjelmän vaikutusarvioinnissa esitetyt.

KKV katsoo, että käteisasetuksessa tulee mahdollistaa jäsenvaltioiden kansallisten erityispiirteiden huomioiminen ja jättää riittävä kansallinen harkintavalta ja liikkumavara jäsenvaltioille käteisen saatavuutta ja hyväksyttävyyttä koskevan arvioinnin suhteen. KKV suhtautuu varauksella asetusehdotuksessa esitettyyn sääntelymalliin, jossa jäsenmaiden tulee raportoida seurantansa tuloksista komissiolle, ja komissiolla olisi mahdollisuus hyväksyä täytäntöönpanosäädöksiä asianomaisen jäsenvaltion

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Postiosoite PL 5, 00531 Helsinki • **Puhelin** 029 505 3000 (pvm/mpm)
Y-tunnus 2502067-3 • **Sähköposti** kirjaamo@kkv.fi • **kkv.fi**

ALLEKIRJOITETTU
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ

toteutettavaksi, mikäli komissio katsoo, ettei käteismaksujen hyväksyminen tai käteisen riittävä ja tosiasiallinen saatavuus ole velvoitteiden mukaista tai jäsenvaltion ehdottamat korjaavat toimet vaikuttaisivat riittämättömiltä. Sen lisäksi, että kyse olisi hyvin resursseja vievästä tehtäväkokonaisuudesta, KKV näkee, ettei kyseisen kaltainen raportointimalli, ole tarkoituksenmukaisin keino käteisen saatavuuden ja käytettävyyden turvaamiseksi Suomessa ja euroalueella.

Käteisen käytettävyyteen kytkeytyvän seuranta- ja raportointitehtävän osalta KKV toteaa, että mikäli kyseinen toiminto osoitettaisiin kansallisesti kuluttaja-asiamiehelle, olisi kyse täysin uudenlaisesta ja nykyisistä tehtävistä merkittävästi poikkeavasta tehtäväkokonaisuudesta. KKV katsoo, ettei tehtävä sovellu kuluttaja-asiamiehen toiminnan luonteeseen eikä sitä tulisi osoittaa kuluttaja-asiamiehelle. KKV korostaa, että sektorikohtaiset valvontatehtävät tulisi lähtökohtaisesti keskittää kansallisesti sille sektoriviranomaiselle, jonka tehtäväalaan asia ensisijaisesti kuuluu sen sijaan, että pirstaleisia valvonta ja seurantatehtäviä osoitettaisiin laajaan yleistoimivaltaan toimintansa perustavalle kuluttaja-asiamiehelle.

Siltä osin kuin käteisasetukseen sekä digieuroasetukseen sisältyvää laillisen maksuvälineen aseman noudattamisen valvontaan liittyvää valvontaviranomaisen tehtävää harkittaisiin mahdollisesti kuluttaja-asiamiehen tehtäväksi, KKV korostaa, että valvontatehtävän istuminen muun kuluttajansuojalainsäädännön valvonnan luonteeseen on tärkeää varmistaa myös siitä näkökulmasta, että kuluttaja-asiamiehellä säilyy valvonnan priorisointivelvollisuus ja -oikeus, eikä valvontatehtävä merkitse velvollisuutta yksittäisten kuluttajailmoitusten yksilöllisestä kantelunomaisesta käsittelystä.

KKV toteaa, että asetusehdotus on useilta osin epäselvä ja kaipaa täsmentämistä. KKV katsoo VN:n tapaan, että käteisen vastaanottamisesta kieltäytymisen perusteita tulisi täsmentää lainsäädäntöneuvotteluissa. Esityksessä esillä olevan kansallisen liikkumavaran osalta tämän edellytyksiä tulisi täsmentää suhteessa käteisen hyväksymisvelvollisuuteen ja siitä poikkeamiseen. Lisäksi neuvotteluissa tulisi tarkastella käteisen ja digieuron muodostamaa kokonaisuutta laillisen maksuvälineen hyväksyttävyyden ja tähän säädettyjen poikkeusten osalta, maksutavasta sopiminen mukaan lukien, sen varmistamiseksi, että sääntely muodostaa johdonmukaisen kokonaisuuden. Siltä osin kuin käteisasetuksessa on todettu eurokäteisestä kieltäytymisen olevan mahdollista niissä tilanteissa, joissa osapuolet ovat sopineet toisesta maksutavasta, mutta toisaalta todetaan tietyssä määrin mahdolliseksi käteismaksujen ennalta tapahtuva yksipuolinen poissulkeminen, KKV pitää sääntelyä ongelmallisena ja korostaa, ettei yksipuolinen etukäteinen poissuljenta sisälly sopimusoikeudessa ja kuluttajaoikeudessa vakiintuneen sopimisen terminologian piiriin. Asetusehdotuksen merkitys esimerkiksi itsepalvelumyymälöihin ja muihin miehittämättömiin maksutilanteisiin sekä toimijoihin, joilla maksaminen perustuu laskutukseen, tulisi myös selkeyttää.

Kuten U-kirjelmässä on todettu, ehdotuksen yritysvaikutusten arviointi on haastavaa muun muassa kansallisen liikkumavaran ja sen käytön

epäselvyyksien vuoksi. Valiokunnan olisi hyvä ottaa huomioon käteisen vastaanottovelvollisuutta koskevan ehdotuksen mahdolliset vaikutukset erityisesti pienimpiin vähittäiskauppiaisiin ja palveluntarjoajiin. Kyseisten toimijoiden kohdalla kustannusperusteiset syyt voivat lopulta johtaa myös tarjonnan vähentymiseen markkinoilla. KKV katsoo, että neuvotteluissa tulisi tarkastella hyväksymisvelvollisuuteen esitettyjä poikkeuksia myös siitä näkökulmasta, missä määrin ne mahdollistavan erityisesti hyvin pienten toimijoiden kieltäytymisen käteisen vastaanottamisesta muutoin kuin väliaikaisesti ja missä määrin tähän voidaan katsoa liittyvän kansallista liikkumavaraa.

Anna-Emilia Sirén
ryhmäpäällikkö

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Postiosoite PL 5, 00531 Helsinki • **Puhelin** 029 505 3000 (pvm/mpm)
Y-tunnus 2502067-3 • **Sähköposti** kirjaamo@kkv.fi • **kkv.fi**

ALLEKIRJOITETTU
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ